

ความทุกข์ของมุสลิมชุมพล ชายทะเล ตำบลชุมพล อำเภอสติงพระ จังหวัดสงขลา: ชะตากรรมลำบากบนแผ่นดินบรรพบุรุษ

The Suffering of Muslims in Chumphon Chai Talay,
Tambon Chumphon, Sathing Phra District, Songkhla Province :
An Ill Fortune on the Land of Ancestors

โดย: สามารถ สาเรียม

สารบัญ

“บ้านชุมพลชายทะเล” ตำบลชุมพล อำเภอสติงพระ จังหวัดสงขลา เป็นหมู่บ้านมุสลิมที่ใช้ภาษาไทยถิ่นใต้เป็นภาษาแม่ ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านเป็นหลัก แม้ปรากฏหลักฐานการอยู่อาศัยบริเวณนี้มาหลายชั่วคนตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เป็นอย่างน้อย แต่ชาวบ้านจำนวนกว่า 49 ครัวเรือนจาก 59 ครัวเรือนไม่มีเอกสารสิทธิในที่ดิน เนื่องจากถูกประกาศเป็นที่สาธารณะ ทำให้การดำเนินชีวิตมีความยากลำบากหลายประการ เช่น ไม่สามารถขอบ้านเลขที่ได้ ส่งผลให้ต้องใช้ไฟฟ้าที่มีราคาแพง ไม่สามารถจดทะเบียนมัสยิดของหมู่บ้านตามกฎหมายได้ ผู้เขียนมีโอกาสได้เข้าไปรับฟังถึงความทุกข์และมีส่วนในการร่วมแก้ไขปัญหามา จนนำไปสู่กระบวนการออกเอกสารสิทธิในที่ดิน ซึ่งสามารถสรุปเป็นแนวทางเพื่อนำไปใช้เป็นกรณีศึกษาให้กับหมู่บ้านอื่น ๆ ที่ประสบปัญหาด้านคล้ายคลึงกันได้

คำสำคัญ: คนแขก, โฉนดชุมชน, ชุมพลชายทะเล, ประวัติศาสตร์ชุมชน, เอกสารสิทธิที่ดิน

“Baan Chumphon Chai Talay”, Tambon Chumphon, Sathing Phra District, Songkhla Province, is a Muslim village that uses southern Thai dialect as their mother tongue, and the locals work mainly as local fishermen. Although there had been evidence of living in this area for many generations, since, at least, the reign of King Rama V, it was found that more than 49 out of 59 households did not have land rights documents as the land had been claimed public space, making lives difficult in many ways. The locals being unable to register their house number or their local mosque was, for instance, their difficulty which, as a result, caused them to pay overly expensive electricity bills. The writer had the opportunity to listen to the suffering and took part in solving the problem, leading to the process of issuing land rights documents. In conclusion, this process can be used as a guideline for case study for other villages. Facing such similar issues.

Keywords: Community History, Community Land Title, Land Rights Document, Muslims, Seaside Community

ภาพ 1 แผนที่มณฑลนครศรีธรรมราชปรากฏบ้านชุมพลอยู่ในแผนที่ฉบับนี้
ที่มา: หอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร พิมพ์ลงในหนังสือ มรดกเมืองสงขลา มหาวชิราวุธ
เอนก นาวิกมูล - จรัส จันทรพิพรหรัตน์ คณะกรรมการชุมนุมนักเรียนเก่ามหาวิทยาลัยสงขลา พ.ศ. 2556 จัดพิมพ์

ภาพ 2 ภาพมุมสูงบริเวณบ้านชุมพลริมทะเลคือชุมพลชายทะเลถัดขึ้นไปคือชุมพลระวาง
ตั้งอยู่ในแนวเดียวกับวัดพระโคซึ่งเป็นวัดที่อยู่บนภูเขา
ที่มา: สรุเชษฐ์ แก้วสกุล

“ชุมพลชายทะเล” คือชื่อกลุ่มบ้านเรือนในพื้นที่บ้านชุมพล ตั้งอยู่ที่หมู่ 1 ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา ณ หมู่บ้านแห่งนี้มีประชากรชาวไทยมุสลิมหรือที่ชาวบ้านเหล่านั้นเรียกขานตัวเองว่า “คนแขก”¹ อาศัยอยู่ประมาณ 59 ครัวเรือน โดยเกือบทั้งหมดประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านเป็นหลัก นอกจากนี้ในหมู่บ้านเดียวกันยังมีชาวไทยพุทธอาศัยอยู่ร่วมกันด้วย โดยบางส่วนของคนพุทธประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านด้วยเช่นกันซึ่งมีจำนวนเพียง 10 ครัวเรือน ทั้งนี้คนพุทธที่ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านนั้นจะตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณชายทะเลติดต่อกับบ้านเรือนของคนแขกที่อยู่ทางทิศใต้ ชาวไทยพุทธที่เหลือในหมู่บ้านซึ่งส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน จะตั้งบ้านเรือนถัดขึ้นไปจากชายทะเล เรียกว่า บ้านชุมพลระวาง ประกอบอาชีพทำนา และขึ้นต้นตาลโตนดเพื่อปาดตาลมาทำน้ำตาลโตนด (น้ำผึ้งโหนด) น้ำส้มโหนด ฯลฯ เป็นหลัก

ผู้เขียนรู้จักหมู่บ้านแห่งนี้สืบเนื่องจากเมื่อเดือน ธันวาคมปี 2562 ผู้เขียนได้เข้าทำงานในโครงการบัณฑิตอาสาของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ โดยต้องลงมาทำงานเก็บข้อมูล และใช้ชีวิตอยู่ที่บ้านเขาใน ตำบลเชิง อำเภอกะระแสดสินธุ์ จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นหมู่บ้านของชาวไทยพุทธทั้งหมู่บ้าน แต่เนื่องจากผู้เขียนนั้นนับถือศาสนาอิสลาม จึงจำเป็นที่จะต้องหาหมู่บ้านคนแขกที่ใกล้ที่สุดเพื่อที่จะเดินทางไปประกอบศาสนกิจทางศาสนา จากการสำรวจจึงพบบ้านชุมพลชายทะเลแห่งนี้ ผู้เขียนจึงเดินทางมาที่หมู่บ้านแห่งนี้เป็นประจำ เพราะนอกจากไปเพื่อประกอบศาสนกิจแล้ว ก็ยังได้ไปฝากท้องหาข้าวกินที่หมู่บ้านแห่งนี้อยู่เสมอ จนทำให้ได้รู้จักและสนิทสนมกับชาวบ้านเป็นอย่างดี และได้รับรู้ปัญหาเรื่องความทุกข์ร้อนของมุสลิมบ้านชุมพลชายทะเล (สามารถ สาเริ่ม, 2564) เป็นความทุกข์จากปัญหาการไม่มีเอกสารสิทธิในที่ดินแม้ว่าจะมีการตั้งถิ่นฐาน

ภาพ 3 แผนที่กัลปนาวัดพระโคหลักฐานสำคัญที่ระบุการมีอยู่ของบ้านชุมพลตั้งแต่สมัยอยุธยา
โดยเขียนว่า “บ้านชุมพล”
ที่มา: หอสมุดแห่งชาติ เลขที่ 3 แผนที่เมืองนครศรีธรรมราช

และประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านในบริเวณนี้มาแล้วหลายชั่วอายุคน ส่งผลให้การดำเนินชีวิตมีความยากลำบากเพราะไม่มีทะเบียนบ้าน เมื่อมีลูกต้องเอาลูกไปฝากชื่อเข้าในบ้านอื่นเพื่อให้สามารถเข้าเรียนหนังสือในโรงเรียนได้ ไม่สามารถขอหม้อแปลงไฟฟ้าสำหรับบ้านเรือนแบบปกติได้ แต่ต้องขอเป็นหม้อแปลงไฟฟ้าการเกษตรหรือขอพ่วงจากบ้านหลังอื่น ซึ่งทำให้มีค่าไฟฟ้าสูงมาก ศาสนสถานของหมู่บ้านคือ “บาราย” ไม่สามารถขึ้นทะเบียนเป็น “มัสยิด” ได้³ ถ้าสำหรับคนไทยพุทธก็คือไม่สามารถยกฐานะจาก “สำนักสงฆ์” เป็น “วัด” นั่นเอง แม้ว่ามีจำนวนคนในหมู่บ้านที่ถึงเกณฑ์ตั้งเป็น “มัสยิด” ได้แล้วก็ตาม หากศาสนสถานของหมู่บ้านยังคงสถานะเป็น “บาราย” ก็ส่งผลให้ไม่สามารถ “สะสมหยัญมฮัด”³ (ละหมาดวันศุกร์) ได้ ไม่สามารถแต่งตั้งโต๊ะอิหม่ามได้ รวมถึงไม่สามารถตั้ง “โรงเรียนแขก”⁴ เพื่อสอนความรู้ทางศาสนาอิสลามพื้นฐานได้ ทำให้ต้องไปอาศัย “ชุมชนมุสลิมวัดกระชายทะเล” ที่อยู่ห่างออกไปหลายกิโลเมตร

ในฐานะของการเป็นบัณฑิตอาสา จึงมาร่วมทำความเข้าใจถึงปัญหาเรื่องกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่เกิดขึ้นภายในหมู่บ้านมุสลิมชุมพลชายทะเล และพยายามผลักดันให้เกิดการรวมตัวของคนในหมู่บ้าน รวมถึงหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อมาร่วมกันแก้ไข ปัญหาในเรื่องนี้ ขณะนี้อยู่ระหว่างขั้นตอนการออกโฉนดชุมชน ที่ดำเนินมากกว่าสองปี ผู้เขียนจึงอยากนำเสนอบทความเรื่องนี้เพื่อเป็นกรณีศึกษาหนึ่ง เพื่อให้สังคมได้รับทราบถึงปัญหาของหมู่บ้านมุสลิมเล็ก ๆ แห่งหนึ่งที่ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านริมฝั่งทะเลอ่าวไทยที่ยังรอคอยการแก้ไข โดยเชื่อว่ายังคงมีอีกหลายหมู่บ้านในพื้นที่ต่าง ๆ ที่ประสบปัญหาแบบเดียวกัน

ประวัติมุสลิมบ้านชุมพลชายทะเลจากหลักฐานที่ปรากฏ

ดังที่กล่าวไปแล้วว่า “บ้านชุมพล” นั้นแบ่งออกเป็นสองหมู่บ้านย่อย โดยมีคลองกั้นกลาง ฝั่งที่อยู่ติดทะเล

อำเภอไทยคือ “บ้านชุมพลชายทะเล” ถัดขึ้นไปอีกฝั่งคลองที่ไม่ติดทะเลคือ “บ้านชุมพลระวาง” หลักฐานที่ระบุถึงการมีอยู่ของบ้านชุมพลนั้น จากการสืบค้นพบว่าหมู่บ้านแห่งนี้มีการตั้งถิ่นฐานมาตั้งแต่สมัยอยุธยา ดังปรากฏอยู่ใน “แผนที่กัลปนาวัดพะโคะ” ซึ่งแสดงตำแหน่งของวัด ภูเขา แม่น้ำลำคลอง และชุมชนบนคาบสมุทรสทิงพระในสมัยอยุธยา แผนที่ฉบับนี้สันนิษฐานว่าเขียนขึ้นในราวครึ่งแรกของพุทธศตวรรษที่ 23 ระบุชื่อว่า “บ้านชุมพูน” “วัดชุมพล” “เพหารชุมพล” และ “นาวัดชุมพูน ๑๐๐ ทอ” อีกด้วย

คุณสุรเชษฐ์ แก้วสกุล นักวิชาการอิสระที่มีความรู้ด้านการอ่านเอกสารโบราณ ให้ข้อมูลว่า “...ชุมพูนนั้นมีความหมายว่าป่าต้นหว่า โดยชุมพูนหมายถึงต้นหว่า ส่วนคำว่า พนนั้นมาจากคำว่า วน ซึ่งมีความหมายว่าป่า...” ทั้งนี้ปัจจุบันคนในหมู่บ้านจะเรียก “ฝรั่ง” ว่า “ชุมพูน” ดังนั้นคำว่า ชุมพูนอาจหมายถึงป่าต้นฝรั่งได้เช่นเดียวกัน ผู้เขียนจึงขอเสนอที่มาของชื่อหมู่บ้านชุมพลนี้ไว้เป็นสองแนวทางข้างต้น แต่ปัจจุบันชื่อเรียกของหมู่บ้านแห่งนี้ มีชื่อทางการว่า “ชุมพล” ซึ่งเพี้ยนจากคำว่า “ชุมพูน” มาเป็น “ชุมพล” จากความหมายดั้งเดิมคือ “ป่าต้นหว่า” หรือ “ป่าต้นชุมพูน” มาเป็นความหมายว่า “ชุมนุ้ม” หรือ “กองทัพ” ซึ่งเพี้ยนไปจากหลักฐานการเรียกชื่อหมู่บ้าน ที่ปรากฏในแผนที่สมัยอยุธยา

นอกจากนี้ “บ้านชุมพล” ยังปรากฏอยู่ใน “แผนที่ปูณสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2” ซึ่งทำขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2488 รวมถึงยังปรากฏอยู่ใน “แผนที่มณฑลนครศรีธรรมราช” มาตราส่วน 1 : 1,200,000 อีกด้วย

สำหรับหลักฐานที่ออกโดยหน่วยงานราชการที่ระบุถึงการมีอยู่ของคนมุสลิมบ้านชุมพลชายทะเล คือ บัตรประจำตัวประชาชนของ “นายเส้น หวังนุรักษ์” ที่ออกโดยอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ระบุว่าเกิดเมื่อ พ.ศ. 2452 สวณภรรยาชื่อ “นางพราก หวังนุรักษ์”

“

สำหรับอัตลักษณ์หรือตัวตนของ “มุสลิมบ้านชุมพลชายทะเล” นั้นเป็นมุสลิมที่มีวัฒนธรรมแบบ “มุสลิมลุ่มทะเลสาบสงขลา” ซึ่งมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากมุสลิมมลายูลุ่มอื่น ๆ ทั้งชาวมลายูในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ มลายูสตูล และมลายูในจังหวัดนครศรีธรรมราช เช่นมีวัฒนธรรมการทำบุญ “มูโลด” (ทำบุญวันเกิดนบี) มีจารีตการ “ดับจาต” รวมถึงมีระบบคำเรียกเครือญาติแบบมุสลิมลุ่มทะเลสาบ อันมีเอกลักษณ์แตกต่างไปจากมุสลิมมลายูลุ่มอื่น ๆ ทั้งนี้ จากการไล่ดูลำดับเครือญาติของคนมุสลิมชุมพลชายทะเลนั้นพบว่า บรรพบุรุษของแต่ละตระกูลเกือบทั้งหมด

มีการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมกับคนไทยพุทธในพื้นที่

”

ภาพ 4 บัตรประชาชนของนายเส้น หวังนุรักษ์
คนแรกบ้านชุมพลเกิดเมื่อ พ.ศ. 2452 ตรงกับสมัยรัชกาลที่ 5*
ที่มา: นายสวาท หวังนุรักษ์

ภาพ 5 บัตรประชาชนของนางพราก หวังนุรักษ์
เกิดเมื่อพ.ศ. 2454*
ที่มา: นายสวาท หวังนุรักษ์

ภาพ 6 บัตรประชาชนของนายโหมด หลีกกันชะ
เกิดเมื่อพ.ศ. 2477*
ที่มา: นายหรรณ หลีกกันชะ

ข้อมูลในบัตรประชาชนระบุว่าเกิดเมื่อ พ.ศ. 2454 ข้อมูลดังกล่าวถือว่าเป็นหลักฐานสำคัญ ที่ยืนยันว่า “บ้านชุมพลชายทะเล” แห่งนี้มีคนมุสลิมอยู่อาศัยมา ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เป็นอย่างน้อย และจากการสัมภาษณ์ “นายฉาด หลีกกันชะ” ปัจจุบันอายุ 80 ปี ผู้อาวุโสที่สุดในหมู่บ้าน ให้ข้อมูลว่า ท่านเกิดที่บ้านชุมพลชายทะเลมีพ่อชื่อ “เส้น” มีแม่ชื่อ “หว่า” ซึ่งนายเส้นนั้นเป็นบุตรของ “นายหิม” กับ “นางเมาะ” เมื่อได้ลำดับผังเครือญาติจึงพบว่า “มุสลิมชุมพลชายทะเล” ตั้งรกรากมาแล้วอย่างน้อย 6ชั่วอายุคน สำหรับบางตระกูลที่มีการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมกับคนไทยพุทธยังสามารถนับขึ้นไปได้อีกหลายชั่วคน

สำหรับอัตลักษณ์หรือตัวตนของ “มุสลิมบ้านชุมพลชายทะเล” นั้นเป็นมุสลิมที่มีวัฒนธรรมแบบ “มุสลิมลุ่มทะเลสาบสงขลา” ซึ่งมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากมุสลิมมลายูกลุ่มอื่น ๆ ทั้งชาวมลายูในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ มลายูสตูลและมลายูในจังหวัดนครศรีธรรมราช เช่น มีวัฒนธรรมการทำบุญ “มูโลด” (ทำบุญวันเกิดในปี) มีจารีตการ “ดับจาต” รวมถึงมีระบบคำเรียกเครือญาติแบบมุสลิมลุ่มทะเลสาบ อันมีเอกลักษณ์แตกต่างไปจากมุสลิมมลายูกลุ่มอื่นๆ ทั้งนี้จากการไล่ดูลำดับเครือญาติของคนมุสลิมชุมพลชายทะเลนั้นพบว่า บรรพบุรุษของแต่ละตระกูลเกือบทั้งหมดมีการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมกับคนไทยพุทธในพื้นที่

เส้นทางการต่อสู้ที่ยังไม่ถึงฝัน

เมื่อต้นปี พ.ศ. 2563 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่คุณเขียนได้ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล พบว่า พื้นที่ตั้งหมู่บ้านของมุสลิมชุมพลชายทะเลในขณะนั้นมีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 59 ครัวเรือน มี 10 ครัวเรือนมีเอกสารสิทธิใน

* ภาพประกอบจากบทความนี้ผู้เขียนได้รับความยินยอมจากทายาทเจ้าของข้อมูลเพื่อใช้ประโยชน์ทางด้านการศึกษา

ภาพ 7 นายนาด หลีกกันฉะ ผู้อาวุโสสูงสุด
ของบ้านชุมพลชายทะเล
ที่มา: สามารถ สาเริ่ม

ที่ดิน ส่วน 49 ครัวเรือนที่เหลื้ดั่งอยู่ในเนื้อที่ประมาณ 26 ไร่ ไม่มีเอกสารสิทธิในที่ดิน เนื่องจากถูกประกาศ เป็นที่สาธารณะ ตั้งแต่วันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2470 แม้ว่าจะมีหลักฐานการตั้งถิ่นฐานของหมู่บ้านมาตั้งแต่ สมัยรัชกาลที่ 5 เป็นอย่างน้อย ดังที่ปรากฏอยู่ใน หลักฐานตามที่กล่าวมาแล้ว

เมื่อมีการเก็บข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์ชาวบ้าน พบว่า เมื่อประมาณ 40 ปี ก่อนหน้านี้ มีนายทุนเข้ามา กว้างซื้อที่ดินบริเวณด้านในบ้านชุมพลระวาง ซึ่งอยู่ คนละฝั่งคลองกับบ้านชุมพลชายทะเล หลังจากนั้นมีการแจ้งกับชาวบ้านจำนวน 7 ครอบครัวที่ประกอบอาชีพ ประมงพื้นบ้านในพื้นที่ริมทะเล ว่าบริเวณนี้เป็นส่วน หนึ่งของขอบเขตที่ดิน (หัวดิน) ที่ตนได้ซื้อไว้ ขอให้ ชาวบ้านย้ายออกพร้อมให้เงินชดเชย เนื่องจากชาวบ้าน ทั้ง 7 ครอบครัว ล้วนไม่มีความรู้ทางด้านกฎหมาย และมีความหวาดกลัวจึงยอมรื้อบ้านแล้วย้ายออกมา อยู่ร่วมกับคนกลุ่มใหญ่ของหมู่บ้าน ทำให้คนใน หมู่บ้านต้องอยู่กันอย่างหนาแน่นในพื้นที่อันจำกัด

จากเหตุการณ์ดังกล่าวนี้ขอตั้งข้อสังเกตว่า ในขณะที่ชาวบ้านกำลังมีความทุกข์เรื่องการไม่มี เอกสารสิทธิในที่ดินซึ่งอยู่อาศัยและทำมาหากิน สืบต่อกันมาหลายชั่วอายุคน ก็ยังคงต้องพบกับความ

ภาพ 8 นายหวน ตำภู อีหม่ามประจำบาหลี
บ้านชุมพลชายทะเล
ที่มา: สามารถ สาเริ่ม

พยายามเอารัดเอาเปรียบจากนายทุนนอกพื้นที่เข้า มาฉกฉวยผลประโยชน์จากความไม่รู้ของชาวบ้าน ซึ่งเป็นการเพิ่มความทุกข์ซ้ำแก่ชาวบ้านมุสลิมชุมพล ชายทะเลให้มากยิ่งขึ้นไปอีก

หลังจากที่ผู้เขียนรวบรวมข้อมูลประวัติศาสตร์ หมู่บ้าน เอกสารทางราชการเพื่อยืนยันการตั้งถิ่นฐาน ของหมู่บ้านได้แล้ว และคุณสุรเชษฐ์ แก้วสกุลได้ทำ แผนที่หมู่บ้านขึ้น หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลทั้งหมดที่มี อยู่ ไปขอคำปรึกษาจาก ผศ.ธีรวัฒน์ ขวัญใจ อาจารย์ ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ เพื่อหาแนวทางในการช่วยเหลือ ชาวบ้านซึ่งได้ข้อสรุปร่วมกันว่า จะต้องมีการตรวจสอบ ให้แน่ชัดว่าที่ดินแปลงดังกล่าวมีสถานะทางกฎหมาย อย่างไร และจะต้องสร้างการรับรู้ให้เกิดขึ้นในกลุ่ม ผู้เกี่ยวข้องและผู้คนในสังคม

ต่อมาในช่วงกลางปีพ.ศ. 2563 ผู้เขียนมีโอกา สได้พบกับคุณณฤชณะ ธีรวัณศิริกุล นักข่าวจากสถานี โทรทัศน์ไทยพีบีเอสประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช จึงได้นำเสนอและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับ เรื่องนี้ถึงความเป็นไปได้ในการนำเสนอข่าว เพื่อให้เกิด การรับรู้ ซึ่งสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสก็ได้เล็งเห็น ความสำคัญของความเดือดร้อนของหมู่บ้านชุมพล

ภาพ 9 นายประยูรศักดิ์ สุวรรณวงศ์ นายอำเภอสติงพระ เป็นประธานในการประชุมเพื่อหาแนวทางช่วยเหลือชาวบ้าน ชุมพลชายทะเล ถ่ายเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2566 ถือได้ว่าเป็นนายอำเภอ ที่ให้ความช่วยเหลือชาวบ้านอย่างเต็มความสามารถ
ที่มา: สามารถ สาเริ่ม

ภาพ 10 นายหรรณ หลีกกันชะ ขณะยื่นหนังสือร้องเรียน ให้กับตัวแทนนายอำเภอสติงพระ
ที่มา: สามารถ สาเริ่ม

ชายทะเลและได้ส่งคุณกวีวงศ์ ธีระกุล ลงมาทำสปีปข่าว และออกอากาศครั้งแรกเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ. 2563

ต่อมาในวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2563 นาย ประยูรศักดิ์ สุวรรณวงศ์ นายอำเภอสติงพระในขณะ นั้นมีการลงมาสำรวจพื้นที่ด้วยตนเองและประสานงาน ให้ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดสงขลามารับเรื่องเพื่อนำไป สู่การแก้ไขปัญหา โดยชาวบ้านมีการนำหนังสือร้องเรียน เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาดังกล่าวไปยื่นเมื่อวันที่ 14 กันยายน พ.ศ. 2563 โดยมีเนื้อหา ดังนี้

เรียน ศูนย์ดำรงธรรม (ผ่านนายอำเภอสติงพระ) สิ่งที่เหมาะสมด้วย

1. สำเนาบัตรประชาชนหัวหน้าครอบครัว จำนวน 49 ครอบครัว จาก 54 ครอบครัวเท่าที่สามารถ รวบรวมมาได้ทันในเวลาจำกัด จำนวน 3 แผ่น

3. เอกสารเกี่ยวกับหลักฐานกรรมสิทธิ์ที่ดิน จำนวน 6 แผ่น

ข้าพเจ้า นายหรรณ หลีกกันชะ ชาวบ้านหมู่ที่ 1 ต.ชุมพล อ.สติงพระ จ.สงขลา ซึ่งเป็นตัวแทนของ

ชาวบ้านชุมพลชายทะเลที่ประสบปัญหาเรื่องการไม่มี เอกสารสิทธิในที่ดินอันได้อยู่อาศัยมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ตามรายชื่อที่แนบท้ายเอกสารนี้ สืบเนื่องจากเมื่อ ประมาณปี พ.ศ. 2520 ทางราชการได้ทำการสำรวจ รั้ววัดที่ดินในบริเวณดังกล่าวเป็นที่เรียบร้อยแล้วโดย มีหลักฐานเอกสารของทางราชการคือภาพถ่าย แผ่นระวางกับใบนำพิสูจน์สอบสวน ลงวันที่ 14 เมษายน พ.ศ. 2520 ระวางภาพถ่ายอากาศบ้านสนามชัย ตำบล ชุมพล หมายเลข 5033 แผ่นที่ 49 เลขที่ดิน 72 จังหวัด สงขลา หากแต่มีความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างชาวบ้าน ชุมพลชายทะเลกับนักการเมืองท้องถิ่นทำให้ชาวบ้าน ไม่ได้ดำเนินการเพื่อขอเอกสารสิทธิในขั้นตอนต่อไป

ชาวบ้านได้อยู่อาศัยในที่ดินดังกล่าวเรื่อยมาจน เพิ่งมาได้ทราบว่าได้มีการประกาศให้ที่ดินในบริเวณ ดังกล่าวมีสถานะเป็นที่สาธารณะและมีการออก หนังสือสำคัญสำหรับที่ดินที่หลงทับที่ดินนั้นไปแล้ว ตั้งแต่ พ.ศ. 2525 จะเห็นได้ว่าการออกหนังสือสำคัญ สำหรับที่ดินหลงเกิดขึ้นหลังจากที่มีการสำรวจรั้ววัด ที่ดินเรียบร้อยแล้ว อีกทั้งชาวบ้านอาศัยอยู่ในที่ดินนั้น

มาก่อนอย่างสืบเนื่องมายาวนาน ที่ดินนั้นจึงมิใช่เป็นที่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน และการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินแปลงใดแปลงหนึ่งจึงเป็นการออกโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

ชุมชนมุสลิมชุมพลชายทะเลนั้นปัจจุบันมีครอบครัวของชาวไทยมุสลิมอาศัยอยู่ 41 ครัวเรือน มี 10 ครัวเรือนที่ได้รับเอกสารสิทธิในที่ดินและอีก 31 ครัวเรือนที่ไม่มีเอกสารสิทธิในที่ดินทั้งที่มีการอยู่อาศัยมาพร้อมกันเป็นหมู่บ้านเดียวกัน ในจำนวน 31 ครัวเรือนนี้บางหลังมีการอยู่อาศัยร่วมกันมากกว่าหนึ่งครอบครัว รวมมีจำนวน 54 ครอบครัวที่ได้รับผลกระทบจากการไม่มีเอกสารสิทธิในที่ดินจึงทำให้ต้องประสบกับปัญหาดังนี้

1. ไม่สามารถขอบ้านเลขที่ได้อาจทำให้ไม่มีทะเบียนบ้านอันก่อให้เกิดปัญหา ดังนี้คือ

1.1. บุตรธิดาอันเกิดมาในบ้านซึ่งไม่มีบ้านเลขที่ ผู้ปกครองจำเป็นต้องนำชื่อบุตรธิดาไปฝากให้เป็นบุตรธิดาของญาติซึ่งมีบ้านเลขที่ เพื่อที่จะทำให้นุสรธิดาสามารถเข้ารับการศึกษาระดับชั้นพื้นฐานตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการได้

1.2. ไม่สามารถขอหม้อไฟฟ้าปกติได้ จึงต้องหาทางออกด้วยสองวิธีคือ ขอใช้หม้อชั่วคราวซึ่งเป็นหม้อการเกษตร หรือพ่วงไฟฟ้าจากบ้านที่มีหม้อแปลงไฟฟ้า ผลที่ตามมาคือค่าไฟฟ้าที่ต้องจ่ายในแต่ละเดือนมีอัตราสูงกว่าปกติมาก

2. บาลาย (ศาสนสถานทางศาสนา) ซึ่งได้ก่อสร้างเพื่อใช้เป็นสถานที่ละหมาด และประกอบศาสนกิจของชาวบ้านมาตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2515 ไม่สามารถขอจดทะเบียนจัดตั้งเป็นมัสยิดได้แม้ว่าจำนวนประชากรของชุมชนจะมีจำนวนครบตามองค์ประกอบในการขอจัดตั้งมัสยิดก็ตามซึ่งทำให้เกิดปัญหา ดังนี้

2.1 ชุมชนชาดที่ยึดเหนี่ยวเป็นศูนย์กลางชุมชนตามที่พึงมี อีกทั้งยังไม่สามารถแต่งตั้งโต๊ะอิหม่ามซึ่ง

เป็นตำแหน่งผู้นำทางศาสนาของชุมชนได้ หากมีพิธีกรรมสำคัญซึ่งจะต้องมีโต๊ะอิหม่ามเป็นประธานจำเป็นจะต้องเชิญโต๊ะอิหม่ามจากชุมชนใกล้เคียงซึ่งห่างออกไปหลายกิโลเมตรมา ซึ่งเคยมีกรณีที่โต๊ะอิหม่ามสูงอายุจากชุมชนใกล้เคียงประสบอุบัติเหตุระหว่างการเดินทาง

2.2 การประกอบศาสนกิจละหมาดวันศุกร์ซึ่งเป็นวัตรปฏิบัติที่สำคัญสำหรับมุสลิมจำเป็นจะต้องละหมาดในมัสยิดเท่านั้นไม่สามารถละหมาดที่บาลายได้ ทำให้ประชากรในชุมชนจะต้องเดินทางออกนอกชุมชนเพื่อละหมาดยังมัสยิดของชุมชนใกล้เคียงซึ่งห่างออกไปหลายกิโลเมตร

2.3 เยาวชนในหมู่บ้านซึ่งจะต้องเรียนความรู้ทางศาสนาภาคบังคับเบื้องต้นตามหลักสูตรศาสนาจำเป็นจะต้องเดินทางออกนอกหมู่บ้านไปไกลเพื่อเรียนความรู้ทางศาสนาภาคบังคับตามหลักสูตรอาอยู่เสมอ (ทุกวันเสาร์ - อาทิตย์)

จึงขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความช่วยเหลือดังนี้

1. ดำเนินการเพิกถอนหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินแปลงเลขที่ 14402 พร้อมทั้งหาแนวทางแก้ไขให้ชาวบ้านได้รับเอกสารสิทธิในที่ดิน และขอให้มีการนำเอกสารภาพระวางที่ดินฉบับจริงมอบให้ชาวบ้านในพื้นที่ได้เก็บรักษาไว้เพื่อเป็นหลักฐานในเรียกร้องสิทธิในที่ดินอยู่อาศัยซึ่งได้อยู่อาศัยมาตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษ

2. แก้ไขปัญหาเรื่องการให้หม้อไฟฟ้า โดยขอให้ได้ใช้หม้อไฟฟ้าปกติเช่นเดียวกับผู้ใช้ไฟฟ้าทั่วไป

3. ขอให้สามารถออกบ้านเลขที่ และทะเบียนบ้านได้

4. ขอให้มีการดำเนินการให้สามารถจัดตั้งมัสยิดในพื้นที่บาลายของชุมชนได้ ทั้งนี้กรณีการจดทะเบียนบาลายยกสถานะเป็นมัสยิดนั้น ที่ผ่านมามีชาวบ้านดำเนินการยื่นเอกสารกับสำนักจุฬาราชมนตรีจังหวัด

ภาพ 11 ภาพชาวบ้านชุมพลชายทะเลกับป้ายข้อความ “นักข่าวมาแล้ว” “ชุมพลชายทะเลชุมชนมุสลิมชายทะเลที่ถูกลืม” ถ่ายร่วมกับนักข่าวช่องไทยพีบีเอสคุณกวีวงศ์ ธีระกุล ซึ่งเป็นสื่อมวลชนที่เกาะติดสถานการณ์และนำเสนอข่าวอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาให้กับมุสลิมชุมพลชายทะเล
ที่มา: สามารถ สาเริ่ม

ภาพ 12 นายหวาด หวังนุรักษ์ ลูกของ นายเส้น หวังนุรักษ์ที่มีหลักฐานบัตรประชาชน เกิดตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5
ที่มา: สามารถ สาเริ่ม

สงขลาเรียบร้อยแล้ว ทั้งในเรื่องของจำนวนประชากร สำหรับการจดทะเบียนซึ่งมีจำนวนครบถ้วนตามเงื่อนไข แต่ที่ไม่สามารถจัดตั้งมัสยิดได้เนื่องจากที่ดินที่ตั้งบालายนั้นไม่มีเอกสารสิทธิที่ดินจึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการแก้ไขความเดือดร้อนของข้าพเจ้าและชาวบ้านที่ประสบความเดือดร้อนดังกล่าว

ด้วยสถานะของที่ดินซึ่งถูกประกาศเป็นที่สาธารณะไปแล้ว ภายหลังจากยื่นหนังสือร้องเรียนไปยังศูนย์ดำรงธรรม ทางอำเภอสติงพระ มีการเรียกประชุมชาวบ้านทั้งหมด เพื่อร่วมกันหาแนวทางความช่วยเหลือ กรณีปัญหาที่ดินชุมพลชายทะเลนั้น มีการเสนอว่า ควรเข้าร่วมโครงการของรัฐบาลที่มีชื่อว่า “โครงการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ในที่ดินสาธารณะที่มีการบุกรุกเพื่อจัดความยากจนและพัฒนาชนบท ปีงบประมาณ 2564” โดยจะมีการออกเอกสารสิทธิเป็นแปลงรวม แต่อนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในที่ดินของรัฐเป็นกลุ่มหรือชุมชน ตาม

หลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) กำหนดในรูปแบบสหกรณ์ กล่าวคือสามารถนำเอกสารสิทธิที่ได้รับไปขอบ้านเลขที่ขอหม้อแปลงไฟฟ้าปกติได้ นำไปใช้สำหรับขอจดทะเบียนจัดตั้งมัสยิดได้

กระบวนการจากวันนั้นจนถึงวันนี้ แม้ว่าใช้ระยะเวลาแล้วเกือบสองปี ก็ยังคงอยู่ระหว่างกระบวนการพิจารณา โดยชาวบ้านก็ยังคงไม่ได้รับเอกสารสิทธิที่ดิน คงเป็นความกังวลใจและความทุกข์ของชาวบ้านชุมพลชายทะเล ผู้เขียนเองก็ได้แต่ภาวนาให้ มีการดำเนินการแล้วเสร็จในเร็ววัน เพื่อไม่ให้ความหวังของชาวบ้านในครั้งนี้เลื่อนหายไปในระบบราชการอันซับซ้อน

สรุป

จากการที่ผู้เขียนได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในกรณีการแก้ไขปัญหากรรมสิทธิ์ที่ดินของมุสลิมชุมพลชายทะเล ที่เริ่มต้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 นำมาสู่

การมีส่วนร่วมในกระบวนการ หาทางออกร่วมกับ ภาครัฐในปัจจุบัน แม้ว่าการพิจารณายังไม่แล้วเสร็จ ผู้เขียนเชื่อว่า การถอดบทเรียนเรื่องการแก้ไขปัญหา กรรมสิทธิ์ที่ดินของมุสลิมชุมพลชายทะเลแห่งนี้ สามารถใช้เป็นกรณีศึกษาเพื่อนำไปสู่การช่วยเหลือ หมู่บ้านอื่น ๆ ในประเทศไทยที่ประสบปัญหา คล้ายคลึงกันได้ เพราะจากการลงพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ในพื้นที่อื่น ๆ ของผู้เขียนพบว่า ยังคงมีหมู่บ้านอื่น ๆ ที่ประสบปัญหาเดียวกัน ยกตัวอย่างเช่น บ้านสวนนก ตำบลนาทับ อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็น หมู่บ้านของชนมุสลิมที่ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน เช่นเดียวกัน รวมถึงบ้านปากควด ตำบลกลาย อำเภอ ท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ชุมชนประมง พื้นบ้านซึ่งมีทั้งชาวมุสลิม คนไทยพุทธ และคนไทย เชื้อสายจีนอาศัยอยู่ร่วมกัน

สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหากรรมสิทธิ์ที่ดิน ของมุสลิมชุมพลชายทะเลสามารถสรุปเป็นบทเรียน ตามขั้นตอนได้ ดังนี้

1. คนในหมู่บ้านจะต้องเกิดการรวมตัวกันเพื่อ ร่วมกันหารือและนำเสนอปัญหาของตนเอง รวมถึง อาจมีการสร้างความร่วมมือกับคนภายนอกที่สนใจ และให้ความสำคัญอยากเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไข ปัญหากับชุมชน กำหนดบทบาทหน้าที่ในการรวบรวม “ข้อมูลชุมชน” โดยเริ่มจากการสำรวจข้อมูลปัจจุบัน ของหมู่บ้าน เช่น สำรวจจำนวนครัวเรือน จำนวน ประชากร ระบบสาธารณูปโภคในชุมชน รวมถึง สัมภาษณ์ถามความคิดเห็นของคนในหมู่บ้าน เพื่อให้เข้าใจสภาพปัญหา สถานการณ์จริงของหมู่บ้าน

2. สืบค้น “ประวัติชุมชน” ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ ผู้สูงอายุในชุมชนและรวบรวมหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ที่สามารถยืนยันการตั้งถิ่นฐานของชุมชนในอดีต เช่น บัตรประชาชนหรือหลักฐานทางราชการอื่น ๆ ที่ระบุ ปีพ.ศ. เกิดของบรรพบุรุษของคนในหมู่บ้าน จัดทำ

ผังเครือญาติ รวบรวมแผนที่ทั้งอดีตและปัจจุบันที่ ปรากฏการมีอยู่ของหมู่บ้านและหลักฐานทางกายภาพ อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3. จัดทำสรุป “ข้อมูลหมู่บ้าน” จากหลักฐานที่ได้ สืบค้นมาทั้งหมด เพื่อใช้ประกอบการยื่นหนังสือร้องเรียน ไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบปัญหา รวมถึง ใช้เป็นข้อมูลหลักในการสื่อสารสร้างความเข้าใจและ ความร่วมมือกับบุคคลภายนอก ในกรณีของชุมพล ชายทะเลข้อมูลดังกล่าวใช้ในการบอกเล่าเรื่องราวให้ กับสื่อมวลชนในท้องถิ่นได้เข้ามาร่วมรับรู้และสื่อสาร สูสังคม

4. จัดทำหนังสือร้องเรียนที่ระบุปัญหา สถานการณ์ และแนวทางการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่อ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง โดยควรให้มีการจัดเวที พุดคุยร่วมกันอย่างเป็นทางการระหว่างชาวบ้านกับ หน่วยงานรัฐและผู้ที่เกี่ยวข้อง

5. มีการติดตามความคืบหน้าของกระบวนการ อย่างต่อเนื่อง เช่น ทำหนังสือสอบถามหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องถึงความคืบหน้าของการแก้ไขปัญหาและ เพื่อให้ได้รับทราบว่าขั้นตอนการช่วยเหลือดำเนินการ ไปถึงขั้นตอนใดแล้ว

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า บทความชิ้นนี้จะเกิด ประโยชน์นำมาซึ่งความเห็นอกเห็นใจความทุกข์ ของคนตัวเล็กตัวน้อย สร้างความเข้าใจให้กับคนใน สังคมไทยรวมถึงเกิดเป็นความร่วมมือของผู้ที่มี ส่วนเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะภาครัฐในบทบาทของผู้ที่ มีหน้าที่บำบัดทุกข์บำรุงสุขให้กับประชาชน สร้าง โอกาสในการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของการดำรงชีวิต อย่างเท่าเทียม ขอให้ร้อยปีแห่งความโดดเดี่ยวของมุสลิม ชุมพลชายทะเลไม่ได้เป็นร้อยปีแห่งความสิ้นหวัง ให้ หมู่บ้านแห่งนี้ได้ใช้ชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีไม่ต้องประสบ ชะตากรรมลำบาก บนแผ่นดินบรรพบุรุษของพวกเขา เองอย่างที่เป็นอยู่ในทุกวันนี้ ●

เชิงอรรถ

¹ ในบทความนี้ผู้เขียนเลือกใช้คำว่า “คนแขก” แทนคำว่า ชาวมุสลิม เนื่องจากคำว่าคนแขกนี้เป็นคำที่ชาวมุสลิมทั้งในพื้นที่บ้านชุมพลชายทะเลและบ้านควนเรียกขานตัวตนของตัวเอง ทั้งนี้การใช้คำว่าคนแขกในบริเวณนี้ยังให้นัยยะด้วยว่าเป็นกลุ่มชาวมุสลิมที่พูดภาษาไทยถิ่นใต้เป็นภาษาหลักมีคำเรียกเครือญาติที่มีรากมาจากจารีตชาว-มลายู ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มชาวมุสลิมในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ที่ใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นภาษาหลัก เรียกตนเองว่า ออแรนยา (คนนยา) ทั้งนี้สามารถอ่านเพิ่มเติมเรื่องราวของคนแขกในพื้นที่จังหวัดสงขลาได้จาก บทความเรื่อง “คนแขกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา” ในวารสารเมืองโบราณ ฉบับที่ 44 เล่มที่ 4 หน้า 97-109

² บาลาย คือสถานที่ประกอบศาสนกิจทางศาสนาอิสลามแต่มีขนาดเล็กกว่ามัสยิด คำว่าบาลายนี้มาจากคำมลายูว่า Balai หมายถึง โถงโล่งขนาดใหญ่ ทั้งนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่าคำว่า บาลาย มีการออกเสียงและความหมายที่ใกล้เคียงกับคำว่า Balai ในภาษามลายูกลาง บาแลในภาษามลายูปัตตานีและพาโล ในภาษาไทยถิ่นใต้ที่หมายถึง เกลียงหรือมุขที่ต่อจากตัวเรือน ทั้งนี้เหตุที่ชุมชนชุมพลชายทะเลมีบาลายแต่ไม่มีมัสยิดทั้งที่มีผู้นับถือศาสนาอิสลามนั้น เนื่องจากว่าในพื้นที่มีจำนวนของผู้ชายที่นับถือศาสนาอิสลาม (มุสลิมิน) น้อยกว่า 40 คน ซึ่งเป็นข้อกำหนดทางศาสนาอิสลามว่าในการละหมาดวันศุกร์นั้นจะต้องมีมุสลิมินตั้งแต่ 40 คนขึ้นไปละหมาดร่วมกันที่มัสยิดหรือในพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใดที่จัดหาไว้ ดังนั้น จึงไม่ได้มีการจัดตั้งมัสยิดในพื้นที่แห่งนี้และเรียกสถานที่ในการประกอบศาสนกิจทั่ว ๆ ไปกันว่าบาลาย สำหรับการละหมาดวันศุกร์ของคนแขกชุมพลนั้นจะมาละหมาดร่วมกันกับคนแขกชุมชนอื่น ๆ ที่มัสยิดบ้านวัดกระชายทะเล (พุมรี) หมู่ 2 ตำบลชุมพล อำเภอสติงพระ จังหวัดสงขลา ซึ่งอยู่ห่างออกมาประมาณ 2 กิโลเมตร สามารถอ่านเพิ่มเติมเรื่องศาสนสถานของคนแขกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาได้ใน บทความเรื่อง “ชื่อเสียงเรียงนาม : ลักษณะเฉพาะของศาสนสถานเนื่องในศาสนาอิสลามลุ่มทะเลสาบสงขลา ในเว็บไซต์ <https://shorturl.asia/wu9j8>

³ ละหมาดเป็นข้อกำหนดทางศาสนาอิสลามภาษาอาหรับเรียกว่า “ซอลาต” ในขณะที่คนแขกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา นั้นจะเรียกด้วยภาษามลายูคือคำว่า “สะมะหยัง” หรือ “มะหยัง” หรือ “มาหยัง” ซึ่งเป็นการเรียกที่ใกล้เคียงกับมลายูกลางคือ “เซิมบะยัง” (Sembahyang) ในขณะที่มลายูปัตตานีหรือคนนยาจะเรียกว่า “สะมาแย” หรือ “มาแย” ทั้งนี้คำว่า “ละหมาด” มีรากศัพท์มาจากภาษาเปอร์เซียคือ “นมาซ”

⁴ ศาสนาอิสลามมีข้อกำหนดให้เยาวชนมุสลิมต้องเรียนความรู้พื้นฐานของศาสนาอิสลาม (ฟัรฎูอิน) การเรียนรูปแบบนี้แต่ละหมู่บ้านมักจะสร้างโรงเรียนไว้บริเวณเดียวกับมัสยิดจะทำการเรียนการสอนในวันเสาร์กับวันอาทิตย์เป็นส่วนใหญ่คนแขกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเรียกโรงเรียนที่สอนความรู้ทางศาสนาพื้นฐานให้กับเยาวชนว่า “โรงเรียนแขก” และเรียกโรงเรียนที่เรียนความรู้ภาคบังคับของรัฐว่า “โรงเรียนไทย”

ขอขอบคุณ

นายสุรเชษฐ์ แก้วสกุล และนางสาวจันทร์สม จันทรทิพัทธ์

คนแขกบ้านชุมพลชายทะเล ได้แก่ นายหุรูน หลีกกันชะ นายหุรูน ตำภู (อิหม่ามประจำบาลายบ้านชุมพลชายทะเล)

นายขาด หลีกกันชะ นายร่อหมัด วงศ์อุทัย และนางชียะ หลีกกันชะ

เอกสารอ้างอิง

สามารถ สาเริ่ม. (2564). นูหรีเรื่อ: ทำบุญเรือคนแขกเลนอก-เลใน, วารสารรัฐสมิแล, 42(3), 83